

DR EWA FERENSZTAJN-GALARDOS

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu
Wydział Transportu i Elektrotechniki
Zakład Logistyki i Marketingu
e-mail: e.ferensztajn@uthrad.pl

FUNDUSZE UNIJNE JAKO ŹRÓDŁO FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ PRZEDSIĘBIORSTW I ICH WPŁYW NA ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

Słowa kluczowe: innowacje, efektywność działania, źródła finansowania, proces innowacji, prace badawczo-rozwojowe, rozwój społeczno-gospodarczy

Abstrakt. Przedmiotem artykułu jest problematyka finansowania innowacyjnej działalności gospodarczej przedsiębiorstw. Jest to ważna kwestia, która w znacznym stopniu warunkuje ich rozwój w kontekście długotrwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego w odniesieniu do kryteriów zarówno skuteczności, jak i wzrostu konkurencyjności. Celem tego opracowania jest przedstawienie możliwości wsparcia udzielanego firmom innowacyjnym w perspektywie finansowej 2014–2020 oraz wskazanie, w jaki sposób fundusze UE wpływają na rozwój społeczny i gospodarczy przedsiębiorstw. Jednym z podstawowych problemów związanych z funkcjonowaniem firm jest często brak środków finansowych, które mogłyby wesprzeć ich rozwój. W pierwszej części niniejszego opracowania przedstawiono istotę oraz znaczenie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w kontekście teorii innowacji. Źródła finansowania działalności innowacyjnej omówiono w drugiej części artykułu wraz z przedstawieniem niektórych możliwości wsparcia finansowego oferowanego przedsiębiorstwom w ramach wybranych programów operacyjnych. Istotnym elementem tej części opracowania jest analiza wniosków złożonych o dofinansowanie w PO IR 2014–2020. W części trzeciej przedstawiono kilka przykładów wdrożenia innowacji w wybranych firmach, z zastosowaniem wsparcia finansowego pochodzącego z funduszy Unii Europejskiej. Reasumując podkreślono we wnioskach znaczny wpływ funduszy unijnych na rozwój społeczny i gospodarczy przedsiębiorstw poprzez wsparcie finansowe działań innowacyjnych.

EU funds as a source of financing the innovative activity of enterprises and their impact on socio-economic development

Keywords: innovations, effectiveness of acting, sources of financing, innovation process, research and development studies, social and economic development.

Abstract. The subject of the article concerns the problem of innovation economic activities financing for enterprises. It is an important issue which makes substantial condition of their

development in the context of long-lasting and sustainable social and economic development with regard to the criteria of both effectiveness and competitiveness growth. The aim of this study is to present the possibilities of support procured for innovation business companies within the 2014–2020 financial prospects and to point out how the EU funds influence social and economic development of enterprises. One of the basic problems connected with functioning of companies is often the lack of financial resources which could support their development. The first part of this study presents the essence as well as the importance of companies' innovation activities in the context of innovation theory. The sources of innovation business financing are discussed in the second part of the article, together with presentation of some possibilities of financial support offered to companies by some selected Operational Programs. The substantial element of this part of the study is the analysis of applications submitted for financing support within PO IR 2014–2020. The third part of this elaboration presents a few examples of innovation implementation in some chosen companies in which the innovations have been implemented thanks to the financial support of the European Union funds. The final conclusions of this study emphasize the substantial influence of the EU funds on social and economic development of business enterprises by means of financial support for innovation activities.

Wprowadzenie

Działalność innowacyjna prowadzona jest aktualnie przez coraz większą liczbę podmiotów gospodarczych, ponieważ dzięki ukierunkowaniu na różnego rodzaju ulepszenia i nowości, przedsiębiorstwa mogą osiągnąć wiele korzyści ekonomicznych, a przede wszystkim utrzymać swoją pozycję na rynku, stanowiąc tym samym konkurencję dla innych podmiotów działających w tej samej branży. Zmiany zachodzące na rynku, rosnąca świadomość i wymagania klientów oraz coraz większe restrykcje dotyczące ochrony środowiska wymuszają potrzebę zmiany obecnego modelu rozwoju społeczno-gospodarczego na bardziej zrównoważony (OECD, 2012). Przedsiębiorstwa, chcąc dostosować się do otoczenia, przetrwać i rozwijać się, powinny prowadzić swoją działalność w kontekście zrównoważonego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego (European Commission, 2010), którego koncepcja uwzględnia systemowe i zintegrowane podejście o charakterze interdyscyplinarnym, gdyż bazuje na trzech aspektach: ekonomicznym, społecznym i ekologicznym.

Istotne źródło finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw stanowią fundusze Unii Europejskiej. Celem opracowania jest przedstawienie możliwości wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w ramach perspektywy finansowej 2014–2020 i wskazanie wpływu funduszy unijnych na rozwój społeczno-gospodarczy przedsiębiorstw. Podstawowym problemem, związanym z funkcjonowaniem przedsiębiorstw jest często brak środków pieniężnych umożliwiający

rozwój prowadzonej działalności (Gualandri, Venturelli, 2008), dlatego też środki pieniężne udostępniane przedsiębiorstwom w ramach poszczególnych programów operacyjnych, stanowią istotne źródło dofinansowania. W związku z tym, że podstawę przeprowadzonych badań stanowiły materiały źródłowe opublikowane i opracowane przez organy administracji rządowej (m.in. Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych, Urzędy Marszałkowskie, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości) i dane statystyczne, w opracowaniu zastosowano metodę badania dokumentów, zgodnie z którą ustalono cel badania, przyjęto hipotezę, zgromadzono materiały, które poddano wstępnej selekcji i dokonano na ich podstawie analizy i opracowania wniosków.

1. Istota i znaczenie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw

Innowacyjność, to zdolność permanentnego poszukiwania oraz stosowania w praktyce zarówno nowych zamierzeń, idei i wynalazków, jak również wyników badań oraz efektów prac rozwojowych (Duraj, Papiernik-Wojdera, 2016). Innowacyjność jest czynnikiem mającym wpływ na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i siłę krajowej gospodarki. Innowacje są często reakcją przedsiębiorstw na zmiany środowiska i w otoczeniu, powinny być zatem rozpatrywane w różnorodnym środowiskowym aspekcie strategicznym (Jennings, 1994). Pod pojęciem innowacji rozumie się wdrożenie nowego lub istnienie ulepszanego produktu – wyrobu, usługi lub procesu, nowej metody organizacyjnej lub nowej metody marketingowej w praktyce gospodarczej. Nowe procesy, metody organizacyjne lub metody marketingowe zostają wdrożone, kiedy rozpoczyna się ich faktyczne wykorzystanie w działalności przedsiębiorstwa (GUS, 2013).

Klasyfikacje innowacji z podziałem na innowacje technologiczne i nietechnologiczne, w tym odpowiednio innowacje produktowe i procesowe oraz innowacje organizacyjne i marketingowe można zaliczyć do najbardziej ogólnych podziałów innowacji. Tak zdefiniowane podejścia kształtują w efekcie teorię innowacji, której koncepcja została przedstawiona w ujęciu tabelarycznym (tab. 1).

Tabela 1. Charakterystyka teorii innowacji

Podażowa teoria innowacji	Popytowa teoria innowacji
Proces innowacji tworzy pięć kolejno następujących etapów: koncepcja, innowacje, wdrożenie, produkcja, wprowadzenie na rynek. Proces innowacji jest procesem liniowym, który jako model podaży „pcha” innowacje na rynek przez sferę B+R	Proces innowacji tworzy model pętli, w którym element innowacji znajduje swój początek i koniec na rynku – jest to proces, który w układzie sześciu elementów: innowacji, rynku, rozpoznawania niezaspokojonych potrzeb, koncepcji, produkcji, wdrożenia ma charakter niekończącego się i powtarzającego się cyklicznie ciągu. Proces innowacji jest procesem – modelem pętli, który zakłada, że to rynek „ciągnie” innowacje od przedsiębiorstw
interaktywny model innowacji – jako połączenie dwóch podejść: podażowego i popytowego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Łobejko (2013), s. 12–16.

W krajach rozwiniętych stosowane jest obecnie podejście popytowe i na takim właśnie modelu opiera się polityka gospodarcza UE, czego przejawem jest realizowany w ramach perspektywy finansowej 2014–2020 PO IR. W globalnej gospodarce to te przedsiębiorstwa odnoszą sukcesy na rynku, które potrafią tworzyć innowacje stosując równocześnie technologię oraz model biznesowo-organizacyjny. Także ekonomiczne badania empiryczne wskazują, że nakłady na badania i rozwój oraz innowacje przyspieszają wzrost gospodarczy poprzez podniesienie dynamiki produktywności (Khan, Luinel, 2006). Postępująca globalizacja gospodarowania, wyrażająca się gwałtownymi i radykalnymi zmianami we wszystkich sferach życia społecznego, prowadzi do zmian w wielkości i strukturze popytu i podaży. Każde przedsiębiorstwo, które chce się utrzymać na rynku, powinno ciągle wprowadzać zmiany w swojej strategii działania i szybko reagować na zmiany rynku pod groźbą wypadnięcia z niego (Janasz, 2005).

2. Źródła finansowania przedsięwzięć innowacyjnych

Środki pieniężne na finansowanie działalności innowacyjnej można pozyskiwać z różnych źródeł i w różnej formie – jako instrumenty finansowe zgodne z zasadą racjonalności, w tym możliwości pozyskania, jak i poziomu niezbędnych środków i źródeł finansowania – wielkość dofinansowania jest zależna od wielkości przedsiębiorstwa, jego formy organizacyjno-prawnej, sytuacji w otoczeniu zewnętrznym podmiotu – jego pozycji na rynku, ale przede wszystkim od realizowanego przedsięwzięcia innowacyjnego. W perspektywie finansowej 2014–2020 przedsiębiorcy będą mogli skorzystać z ogólnopolskich – powszechnie dostępnych programów operacyjnych (MIiR). Głównym celem PO IR jest wspieranie innowacyjności

i konkurencyjności polskiej gospodarki wyrażające się głównie zwiększeniem nakładów na B+R, podniesienie jakości i interdyscyplinarności badań naukowych, jak również zwiększenie stopnia komercjalizacji oraz umiędzynarodowienia badań naukowych (Pawlicki, 2014). Wsparcie finansowe udzielane w ramach PO IR jest skoncentrowane między innymi na projektach realizowanych w obszarach inteligentnych specjalizacji, czyli w wybranych dziedzinach nauki i gospodarki, stanowiących swobodnego rodzaju potencjał rozwoju kraju i gospodarki. W ramach osi priorytetowej – wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach, realizowane jest odpowiednio jako priorytet pierwszy, zarówno dla celu tematycznego pierwszego, jak i trzeciego (tab.2).

Tabela 2. Oś priorytetowa – wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach

Działanie	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny
1.2.	wspieranie badań naukowych rozwoju technologicznego i innowacji	promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwój produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych
3.1.	podnoszenie konkurencyjności MŚP	promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.mr.gov.pl, www.poir.gov.pl.

Program Inteligentny Rozwój daje wiele możliwości korzystania z instrumentów finansowych, skierowanych do nowopowstałych przedsiębiorstw, które chcą prowadzić działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową, jak i przedsiębiorstw już aktywnych i doświadczonych w danym obszarze. Możliwości wsparcia skierowane do przedsiębiorstw mogą w zależności od specyfiki dofinansowania i regulaminu konkursu przyjmować różne formy, które zostały scharakteryzowane w ujęciu tabelarycznym (tab. 3).

Tabela 3. Możliwości wsparcia skierowane do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w ramach RPO

Wyszczególnienie	Charakterystyka
1	2
Mikropożyczka	mikropożyczka przeznaczona jest na wsparcie start-upów
Pożyczka obrotowo-inwestycyjna	pożyczka obrotowo-inwestycyjna wspiera przedsięwzięcia zlokalizowane na terenie Specjalnej Strefy Włączenia
Pożyczka inwestycyjna	pożyczka inwestycyjna przeznaczona na finansowanie inwestycji polegających na wsparciu przedsiębiorstw przez dostarczenie m.in. kapitału zaangażowanego i kapitału na rozruch, na rozszerzenie działalności, na nowe projekty

1	2
Pożyczka	pożyczka przeznaczona m.in. na inwestycje w nowoczesne maszyny, urządzenia i sprzęt produkcyjny
Pożyczka dla start-upów	pożyczka mająca na celu wsparcie inwestycyjne i wspomaganie rozwoju kolejnych etapów dojrzałości gospodarczej przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju
Bony na innowacje	Przeznaczone na przygotowanie i zgłoszenie patentowego wynalazku z zakresu inteligentnych specjalizacji regionu, zakupu wyników prac B+R, zakupu usług badawczo-rozwojowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.parp.gov.pl

Działania podejmowane w ramach Unii Europejskiej mają na celu rozwój podstaw proinnowacyjnych, w szczególności w małych i średnich przedsiębiorstwach. Jednym z celów Unii w zakresie polityki proinnowacyjnej jest wprowadzenie mechanizmów, które zachęcają do wdrażania rozwiązań innowacyjnych na wszystkich etapach rozwoju przedsiębiorstwa. Przykładowy poziom alokacji ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia dla innowacji w przedsiębiorstwach (tab. 4).

Tabela 4. Zasoby środków pieniężnych dostępne w ramach PO IR

Oś/Działanie/Poddziałanie	Alokacja PO IR	
	PLN	%
ŁĄCZNIE PO IR	37 144 984 694,17	100,00
1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa	16 601 673 225,77	44,69
2. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I	4 498 278 157,03	12,11
3. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach	9 490 627 845,10	25,55
3.1 Finansowanie innowacyjnej działalności MŚP z wykorzystaniem kapitału podwyższonego ryzyka	1 931 857 976,03	20,36
3.2 Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R	6 858 986 053,07	72,27
3.3 Wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw	699 783 816,00	7,37
4. Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego	5 273 706 822,60	14,20
5. Pomoc techniczna	1 280 698 643,66	3,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.mr.gov.pl.

Na podstawie informacji zawartych w tabeli 4 można stwierdzić, że w ramach PO IR największa alokacja środków pieniężnych dotyczy działania pierwszego, koncentrującego się na finansowym wsparciu prac prowadzonych przez przedsiębiorstwa w sferze B+R i wynosi prawie 45,00%. Wysokość alokacji dla działania trzeciego, polegającego na wsparciu innowacji w przedsiębiorstwach, kształtuje się na poziomie 25,55%, z czego środki pieniężne są przeznaczane odpowiednio

na finansowanie innowacyjnej działalności MŚP z wykorzystaniem kapitału podwyższonego ryzyka (20,36%), wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw (7,37%) i przede wszystkim na wsparcie wdrożeń wyników prac B+R (72,27%).

Dokładniejsze zobrazowanie realizacji postępu finansowego w ramach PO IR w perspektywie finansowej określonej na lata 2014–2020 umożliwia analiza i interpretacja danych przedstawionych w tabeli 5.

Tabela 5. Wnioski złożone w ramach PO IR 2014–2020

Oś/Działanie/ Poddziałanie	Wnioski o dofinansowanie po pozytywnej ocenie formalnej		Wnioski o dofinansowanie zatwierdzone do dofinansowania		Zawarte umowy o dofinansowanie	
	Liczba	Dofinansowanie UE (PLN)	Liczba	Dofinansowanie UE (PLN)	Liczba	Dofinansowanie UE (PLN)
Łącznie PO IR	10 084	55 285 473 340,65	2 884	17 389 695 755,56	2 246	14 632 510 854,40
1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa	4 307	30 384 504 421,25	815	6 079 765 218,13	688	5 191 458 062,81
3. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach	3 137	15 615 474 429,32	1 233	6 763 445 678,65	855	5 454 390 785,74
3.1 Finansowanie innowacyjnej działalności MŚP z wykorzystaniem kapitału podwyższonego ryzyka	125	1 944 244 699,21	74	1 937 323 489,82	67	1 936 399 109,50
3.2 Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R	1 886	12 764 241 428,20	576	4 213 554 717,15	392	3 008 315 546,91
3.3 Wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw	1 126	906 988 301,91	583	612 567 471,68	396	509 676 129,33

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.mr.gov.pl.

Na podstawie informacji zawartych w tabeli 5 można stwierdzić, że w ramach perspektywy finansowej 2014–2020 w PO IR zostało pozytywnie ocenionych formalnie 10084 wniosków, z czego 2 884 zostało skierowanych do dofinansowania, w wyniku czego zawarto 2 246 umów o dofinansowanie. Najwięcej, bo aż prawie

43,00% (tj. 1233) stanowiły wnioski o dofinansowanie (zatwierdzone do dofinansowania) złożone w ramach działania trzeciego, tj. wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach – jednak w ramach tego działania zawarto tylko 855 – tj. niespełna 70,00% umów o dofinansowanie na łączną kwotę 5 454 390 785,74 PLN.

Reasumując odpowiednio każde z działań, czy też poddziałań realizowanych w ramach PO IR, można zauważyć, że wyróżnia się pewna specyfika odnośnie do, chociażby wymaganych – niezbędnych nakładów finansowych. I tak w ramach Zwiększenia potencjału naukowo-badawczego zawarto tylko 70 umów o dofinansowanie, ale na kwotę aż 1 810 421 915,38 PLN. Ponadto zróżnicowana jest również kwestia co do liczby pozytywnie ocenionych formalnie, a skierowanych do dofinansowania wniosków – co może być wynikiem negatywnej oceny merytorycznej, bądź liczbą przyznanych punktów.

3. Wdrożenia innowacji w przedsiębiorstwach w województwie mazowieckim

Przedsiębiorstwo sukcesu, wyróżnia się pod względem wielu cech, rozwija się wszechstronnie zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju we wszystkich aspektach profilu swojej działalności. Jest to zazwyczaj przedsiębiorstwo posiadające umiejętność radzenia sobie w wyjątkowo trudnych warunkach, stale poprawiające swoje wyniki finansowe, ekspansywne, zwiększające eksport swoich wyrobów, inwestujące w rozwój formy, w nowe technologie, premiujące innowacyjność, dążące do podnoszenia kwalifikacji pracowników, skutecznie realizujące strategię działania, korzystające z różnych źródeł finansowania działalności, wykorzystujące nowoczesne technologie informacyjne, stosujące nowoczesne metody zarządzania (tab. 6).

Tabela 6. Wdrożenia innowacji w wybranych przedsiębiorstwach w województwie mazowieckim

Wyszczególnienie	Opis
1	2
BENSON CONSULTANTS	Innowacyjność produktowa – wprowadzenie na rynek innowacyjnego produktu o nazwie SkyLogic, czyli nowoczesnej platformy informatycznej
Centrum Klima S.A.	Nowa innowacyjna technologia produkcji kanałów i kształtek z blachy stalowej – dofinansowanie z funduszy UE – EFRR: PO – Innowacyjna Gospodarka

1	2
Zbyszko Company Sp.z o.o.	Innowacyjny projekt – innowacja zarówno organizacyjna, procesowa, jak i produktowa – całkowita automatyzacja procesu - dofinansowanie ze środków pomocowych UE w ramach Sektorowego PO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
Medima Sp. z o.o.	Wielomodułowy system infuzyjny nowej generacji – opracowanie nowej oferty pomp infuzyjnych – dofinansowanie w ramach Działania 1.4/4.1 PO IG

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Łobejko (2013), s. 117–168.

Podsumowanie

Ważnym elementem realizowanej przez Unię Europejską polityki proinnowacyjnej jest wsparcie rozwoju przedsiębiorstw, w szczególności małych i średnich (MSP) pod względem sukcesywnego podnoszenia ich innowacyjności i konkurencyjności. Wprowadzanie efektywnych rozwiązań innowacyjnych sprzyja rozwojowi przedsiębiorstw oraz całej gospodarki, jednakże wiąże się z ponoszeniem znacznych kosztów.

Na podstawie dokonanej analizy można stwierdzić, że fundusze unijne stanowią istotne źródło finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw i tym samym umożliwiają ich rozwój społeczno-gospodarczy. Zarówno identyfikacja, jak i realizacja strategii innowacyjnej przedsiębiorstw stanowi istotny warunek podnoszenia racjonalności gospodarowania, który zgodnie z zasadą trwałego i zrównoważonego rozwoju powinien uwzględniać efektywność ekonomiczną, racjonalność ekologiczną i społeczną zasadność. Jest to rozwój interdyscyplinarny skoncentrowany na kwestiach ekonomicznych – których wymiarem jest skuteczność, czyli lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów, w tym również finansowych, ekologicznych – nadrzędnym celem jest zapobieganie lub zmniejszanie negatywnego wpływu na środowisko, i społecznych – skoncentrowanych na społecznej odpowiedzialności za efekty prowadzonej działalności gospodarczej.

Literatura

- Duraj, J., Papiernik-Wojdera M. (2016). *Przedsiębiorczość i innowacyjność*. Warszawa: Difin.
- European Commission (2010). *Europe 2020. A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth. COM 2020*. Brussels.
- MiR. Fundusze Europejskie w Polsce. Pobrane z: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl> (1.09.2017).

- Gualandri, E., Venturelli, V. (2008). Assessing and Measuring the Equity Gap and the Equity Requirements for innovative SMEs. *CEFIN Working Papers*, 7, January, 456.
- GUS (2013). *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2010–2012. Informacje i opracowania statystyczne*. Warszawa.
- Janasz, W. (2005) (red.). *Innowacje w działalności przedsiębiorstw w procesie integracji z Unią Europejską*. Warszawa: Difin.
- Jennings, D.F. (1994). *Multiple Perspectives of Entrepreneurship. Text, Readings, and Cases*. Cincinnati: Southwestern Pub.
- Khan, M., Luintel, K.B. (2006). Sources of Knowledge and Productivity: How Robust is the Relationship? *OECD Science, Technology and Industry Working Papers*, 6.
- Łobejko, S. (2013) (red.). *Praktyka wdrażania innowacji w firmach sukcesu na Mazowszu*. Warszawa: Mazowiecka Sieć Innowacji.
- OECD (2012). *Environmental Outlook to 2050. The Consequences of Inaction*. Paris.
- Pawlicki, R. (2014). *Strategia Finansowa dla Polski 2014–2020. Fundusze Unijne dla przedsiębiorczych*. Warszawa: Difin.
- www.mr.gov.pl.
- www.poir.gov.pl.
- www.parp.gov.pl.

Cytowanie

- Ferensztajn-Galardos, E. (2017). Fundusze unijne jako źródło finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw i ich wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy. *Europa Regionum*, 4 (XXXIII), 39–48. DOI: 10.18276/er.2017.33-04.